

**vasemmisto
vänstern**

Mitä kuntavaaliehdokkaiden on hyvä tietää koulutuspolitiikasta

Johdanto

Koulutuksen järjestäminen on yksi kuntien merkittävimpiä julkisia tehtäviä, joka korostuu sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyessä maakuntatasolle. Tämän paperin tarkoitus on vastata vasemmistoliiton kuntavaaliehdokkaiden tarpeeseen perehtyä kunnissa tehtäviin koulutuspoliittisiin kysymyksiin. Tavoitteena on, että tämän paperin luettuaan ehdokkailla on yleiskuva kunnallisesta koulutuspolitiikasta. Alla käydään lyhyesti läpi kuntien vastuulle kuuluvat koulutusasteet sekä se, millaisia poliittisia tavoitteita vasemmistolla niiden suhteen tällä hetkellä on.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu pedagogiikka. Varhaiskasvatus on kehittynyt pitkän matkan vanhempien työn mahdollistamasta päivähoidosta elinikäisen oppimispolun merkittäväksi aluksi.

Kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin tarve edellyttää. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat 1) päiväkotitoiminta, 2) perhepäivähoito sekä 3) avoin varhaiskasvatustoiminta, jota voidaan järjestää esim. leikkipuistoissa. Kunta voi ostaa palveluita myös yksityisiltä toimijoilta.

Kunta on vastuussa siitä, että jokaisen lapsen oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen toteutuu. Kunnan on siksi ylläpidettävä riittävää määrää omia päiväkotia, jotta paikkoja voidaan tarjota riittävästi myös tilanteissa, joissa yksityinen palveluntuottaja lopettaa toimintaansa.

Vasemmistoliiton tavoitteena on pitää huolta siitä, että laadukas varhaiskasvatus edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kasvua, tukee oppimisedellytyksiä, vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatukseen osallistuminen on ennen kaikkea lapsen oikeus. Laajat kansainväliset tutkimukset alleviivaavat laadukkaan varhaiskasvatuksen merkitystä koko myöhemmälle elämälle.

Mitä mieltä vasemmisto usein on?

- Lähipäiväkodin merkitys tunnustetaan, ja sillä vahvistetaan samalla lähikouluperiaatetta.
- Varhaiskasvatuksen tulisi olla maksutonta.
- Lasten tulee saada oikea-aikaista ja riittävää oppimisen ja kehityksen tukea. Kolmiportainen tuki myös varhaiskasvatukseen.
- Positiivisen diskriminaation mukaisesti lisäresursseja suunnataan niille alueille ja niihin päiväkoteihin, joissa tuen tarve on suurin.
- Voitontavoittelu kielletään myös varhaiskasvatuksessa.
- Varhaiskasvatuksen koko henkilöstön palkkoja on nostettava vastaamaan paremmin työn vaatuvuutta. Tällä puututaan myös krooniseen työvoimapulaan.
- Sukupuolisensitiivinen kasvatus ja yhdenvertaisuuskasvatus otetaan tiiviiksi osaksi koko henkilökunnan koulutusta ja täydennyskoulutusta.
- Maahanmuuttajataustaisten lasten kielen oppimista tuetaan nykyistä paremmin.

Lisätietoja: Tiia-Maria Luukko (tiiamarialuukko@gmail.com) ja Elina Wallin, sähköposti (elinawallin@yahoo.com)

Esiopetus

Perusopetuslaissa säädetään, että kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisikäisille oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta.

Mitä mieltä vasemmisto usein on?

- Toteutetaan kaksivuotinen velvoittava esiopetus 5–6-vuotiaille.
- Kiinnitetään huomiota nivelvaiheeseen, jossa lapsi siirtyy esiopetuksesta perusopetukseen joustavoittamalla esi- ja alkuopetusta.
- Yllä mainitut vasemmiston näkemykset varhaiskasvatuksesta koskevat myös esiopetusta.

Lisätietoja: Elina Wallin (elinawallin@yahoo.com)

Peruskoulu

Perusopetuslaissa säädetään, että kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille opetussuunnitelman perusteiden mukaista perusopetusta.

Mitä mieltä vasemmisto usein on?

- Kouluissa tulee olla nollatoleranssi syrjinnälle kaikessa toiminnassa, ja koulujen on julistauduttava syrjinnästä vapaaksi alueeksi.
- Kouluverkot säilytetään kattavana, jotta jokaisella lapsella on mahdollisuus käydä lähikoulua. Pienemmät yksiköt takaavat oppilaalle turvallisemman oppimisympäristön.
- Suurten opetusryhmien kokoa pienennetään tarkoituksenmukaisiksi kaikissa kunnissa/kaupungeissa.
- Erityisoppilaiden yhdistämistä muuhun yleisopetukseen ei käytetä säästökeinona. Riittävät resurssit on turvattava ja päätöksentekoprosessien tulee olla sujuvia. Inklusiomallin toimivuus vaatii myös tarpeeksi keskitetyn palvelun kouluja eli ns. erityiskouluja.
- Erityisopettajat, kouluterveydenhoitajat, kuraattorit, koulunkäynninohjaajat, koulupsykologit ja koulun muu henkilöstö tuottavat lasten ja nuorten kannalta tärkeitä hyvinvointipalveluja. Näitä ammattilaisia on oltava riittävä määrä koulunkäynnin ja oppimisen tukemiseksi. Moniammatillisen yhteistyön sujuvuus pitää taata. Oppilashuollolliset toimet tulee turvata.
- Positiivisen diskriminaation ja resurssien suuntaamisen keinoin on puututtava siihen, etteivät koulut jakaudu maineeltaan ja tuloksiltaan hyviin ja huonoihin kouluihin.
- Maahanmuuttajien tasaveroiseen ja laadukkaaseen koulutukseen perusasteella pitää suunnata riittävät resurssit.

- Painotettua opetusta pyritään tarjoamaan valinnaisaineiden, ei pääsykokeilla valikoitujen erityisluokkien kautta.
- Koulutilat rakennetaan niiden käyttäjien tarpeiden mukaisiksi, eikä esimerkiksi avoimia koulutiloja tule suosia säästösyistä.

Lisätietoja: Mervi Uusitalo-Heikkinen (mervi.uusitalo-heikkinen@turku.fi)

Toinen aste

Ammatillinen koulutus

Ammatillinen koulutus on osa kunnan työvoima- ja elinkeinopolitiikkaa. Valtuutettu voi vaikuttaa sen puitteissa kuntansa kehitykseen.

Ammatilliseen koulutukseen kuuluvat perus-, ammatti-, ja erikoisammattitutkinnot. Perustutkinto katsotaan kansalaisoikeudeksi ja siten koulutus on opiskelijalle maksutonta iästä riippumatta. Muissa opiskelija tai työnantaja voivat joutua maksamaan osan opetuksen kustannuksista. Pääosa rahoituksesta tulee OKM:ltä valtionosuuksina oppilaitoksille. Koulutus tuottaa siten sijaintikunnalle valtion rahoitusta, työpaikkoja ja verotuloja.

Ammatillisten tutkintojen järjestäminen edellyttää OKM:n myöntämää tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa.

Vuosittain ammatilliseen koulutukseen osallistuu noin 320 000–350 000 suomalaista. Vastoin julkista käsitystä, heistä yli puolet on aikuisopiskelijoita, joiksi katsotaan kaikki yli 25-vuotiaat. Vuosittain ammatilliseen koulutukseen on hakeutunut hieman yli puolet peruskoulun ikäluokasta, keskeytyksiä tulee kuitenkin runsaasti.

Koulutus ja sen laatu on tärkeä kaikille työnantajille sekä kunnalle. Ilman osaavia tekijöitä ei tule koti- tai ulkomaisen asiakkaan hyväksymiä tuotteita, palveluja eikä kunnalle verotuloja.

Mitä mieltä vasemmisto usein on?

- Ammatillisen koulutuksen saatavuus on keskeinen osa kunnan elinkeinopolitiikkaa. Ammattitaitoinen henkilöstö on yrityksille tärkeä tekijä sijaintipaikan valinnassa. Kehittyvällä työpaikalla tarvitaan

jatkuvasti myös henkilöstön lisäkoulutusta. Se voidaan toteuttaa parhaiten työnantajan ja paikallisen oppilaitoksen yhteistyönä.

- Vasemmistoliitto tavoittelee toisen asteen maksuttomuutta. Tällöin nuoret, perustutkintoa opiskelevat saavat opetuksen lisäksi maksutta tarvittavat kirjat, tietokoneet, muut työvälineet, koulumatkat sekä tarvittaessa majoituksen. Nykyisin noin 15 % ikäluokasta (lähies 10 000 nuorta) jää keskeyttämisen tai muun syyn vuoksi ilman tutkintoa. Maksuttomuus ei ole opinto-ohjauksen tai muun tuen vaihtoehto. Se on toinen keino, jolla parannetaan koko ikäluokan mahdollisuutta päästä yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi.
- Ammatillisen koulutuksen rahoitus tulee myös palauttaa sellaiseksi, että oppilaitokset voivat tarjota opiskelijoille 5-päiväiset työviikot, tuki- ja erityisopetuksen kuin myös koulupsykologien ja -kuraattoreiden palvelut.
- Koulutuksessa tuetaan yhteiskunnallista osallistumista ja antamalla opiskelijakunnille aitoja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Oppilaitoksiin tulee laatia yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat.
- Jokaiselle työntekijälle on tärkeää, että hänellä on nykytyöhön riittävä ammattitaito ja tarvittaessa kyky tehdä vaativampiakin tehtäviä. Vasemmistoliitto tukee kaikkia toimia, joilla parannetaan ammatillisen koulutuksen laatua, saatavuutta, rahoitusta sekä opetushenkilöstön työskentelyedellytyksiä. Vasemmistoliitto pyrkii paikalliseen sekä valtakunnalliseen yhteistyöhön työntekijöiden, työnantajien sekä oppilaitosten kanssa.
- Työttömyys on työttömän lisäksi rasite myös kuntataloudelle. Vasemmistoliitto pyrkii kehittämään kaikkia koulutuksen muotoja, joilla työttömät voivat nostaa osaamistaan nykyisen työelämän vaatimalle tasolle tai voivat hankkia uuden ammatin.

Lisätietoja: Veikko Ollila (puh. 045 6491 505, veikko.p.ollila@gmail.com)

Lukio

Lukio on yleissivistävä oppilaitos, jonka tarkoituksena on antaa valmiudet korkeakouluopintoihin. Lisäksi lukiokoulutuksen tehtävänä on tukea opiskelijan kasvua tasapainoiseen elämään ja yhteiskunnan jäsenyyteen. Lukio-opintoja järjestetään päivälukiossa, aikuislukiossa, etälukiossa ja kansanopistoissa. Lukiot valitsevat opiskelijansa aiemman opintomenestyksen perusteella. Lukiokoulutus on luvanvaraista. Luvan voi saada kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö. Yliopistojen harjoittelukoulut ovat valtiollisia lukioita. Lukiokoulutus rahoitetaan pääosin

valtionosuuksien kautta, jota kunnat voivat täydentää. Lukiokoulutus on suhteellisen edullista muihin koulutusmuotoihin verrattuna.

Mitä mieltä vasemmisto usein on?

- Etenkin pienissä kunnissa lukiokoulutuksen järjestäminen voi muodostaa taloudellisen haasteen. Nuorten tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien vuoksi saavutettavissa oleva lukiokoulutus on kuitenkin tärkeää. Yhteistyö lähikuntien kanssa esimerkiksi muodostamalla koulutuskuntayhtymiä voi kerätä laajemmat hartiat lukiokoulutuksen järjestämiselle. Päteville opettajille voidaan saada riittävät tuntimäärät alueellisella yhteistyöllä.
- Opiskelijoiden jaksamista ja opintojen etenemistä tuetaan tekemällä koulupsykologien ja kuraattorien palvelut sekä yksilöllinen opinto-ohjaus ja erityisopetus saataville.
- Laaja-alaiset pakolliset opinnot ylläpitävät lukion yleissivistävää roolia. Luonnontieteellisten tai humanistis-yhteiskuntatieteellisten aineiden poisvalinnan mahdollistaviin kokeiluihin ei ole hyvä lähteä mukaan.
- Lukion uuden opetussuunnitelman paikalliseen jalkauttamiseen ja sen mukaisen opetuksen suunnitteluun on varattava erityisiä työresursseja.
- Erityisesti pienissä lukioissa valinnaisten kurssien tarjontaa voi lisätä etäosallistumisen kautta.
- Oppilaitosten välistä yhteistyötä kehitetään tekemällä opintoja saataville oppilaitosrajojen yli.
- Nuorten yhteiskunnallista osallistumista tuetaan antamalla opiskelijakunnille aitoja vaikuttamisen mahdollisuuksia.
- Kouluissa laaditaan lain edellyttämät yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat.
- Opettajien rekrytoinnissa kiinnitetään huomiota pitkäjänteisyyteen ja pätkätyösuhteita vähennetään.
- Jokaiselle opiskelijalle annetaan maksutta käyttöön tietokone ja muut oppimateriaalit. Oppimateriaalien kierrättämistä nostetaan.

Lisätietoja: Mikko Niemelä (mikko.an.niemela@gmail.com)

Muu koulutus ja sivistystyö

Kunnille selkeästi määriteltyjen tehtävien lisäksi kunnilla on mahdollisuus tukea ja edistää oppimista lukuisilla muillakin tavoilla. Vapaan sivistystyön

oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, liikunnan koulutuskeskukset ja opintokeskukset. Vapaa sivistystyö tavoittaa vuosittain noin miljoona oppijaa. Usein kunnalla on suuri rooli vapaan sivistystyön mahdollistajana.

Kunnat voivat järjestää taiteen perusopetusta, mikä tarkoittaa ensisijaisesti lapsille ja nuorille suunnattua koulun ulkopuolista tavoitteellista taideopetusta, mm. musiikkioppilaitoksissa. Taiteen perusopetus on kunnalle vapaaehtoista. Kunnan lakisääteisenä tehtävänä on kuitenkin tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista.

Vaikka korkeakouluilla on suurta alueellista merkitystä, kunnilla ei lähtökohtaisesti ole itsenäistä päätösvaltaa korkeakoulujen sisäisiin kysymyksiin, sillä korkeakouluilla on itsehallinto. Kunta voi kuitenkin muilla tavoilla tukea paikallista korkeakouluttautumista. Kunnan yhteistyö korkeakoulun tai opiskelijoiden kanssa esimerkiksi kunnan toimintojen kehittämässä, opiskelijaystävällisen kunnan rakentamisessa ja harjoittelupaikkojen tarjoamisessa ovat tuottaneet hedelmää.

Kunta voi edistää oppimista myös työnantajaroolistaan käsin. Jatkuvalle oppimiselle myönteisen työpaikkakulttuurin rakentaminen on kauaskatseista kunnallista koulutuspolitiikkaa. Vasemmistolaisesta näkökulmasta on tärkeä muistaa, ettei oppimista tapahdu vain instituutioiden sisällä, vaan sitä tapahtuu kaikkialla siellä, missä ihmisiä on.

Mitä mieltä vasemmisto usein on?

- Hyödynnetään nykyistä paremmin vapaan sivistystyön mahdollisuuksia elinikäisen oppimisen mahdollistamisessa ja uusien yhteiskuntataitojen levittämisessä. Resurssoidaan vapaa sivistystyö nykyistä paremmin.
- Vahvistetaan kirjaston roolia monipuolisen lukutaidon, lukemisen ja kirjallisuuden edistäjänä sekä tiedonhankinnan tukijana.
- Taataan kirjastopalveluiden saatavuus myös haja-asutusalueilla esimerkiksi laajasti palvelevilla kirjastoautoilla.
- Tarjotaan kuntien tiloja kansalaisjärjestöjen ja vapaa-ajan toimintaa tarjoavien järjestöjen käyttöön maksutta.

Lisätietoja: Noora Tapio (nooratapio0@gmail.com)

Hyödyllisiä linkkejä ja lisätietoa

Koulutuspoliittinen ohjelma

<https://www.vasemmisto.fi/wp-content/uploads/2018/11/Vas-koulutuspoliittinen-ohjelma.pdf>

Tavoiteohjelma 2020–2023 (luku 6. *Osaava, ajatteleva ja luova ihminen*)

<https://vasemmisto.fi/tavoitteet/periaateohjelma-tavoitteet/vasemmiston-tavoitteet-2020-23/>

Vasemmistoliiton varhaiskasvatuslinjaukset 2018

https://www.fsd.tuni.fi/pohtiva/ohjelmalistat/VAS/1154?fbclid=IwAR0DKwsMNYtRhKkcj_IXwRe72XqyedoYfnnKnCUo3GVCQK5b0YFt0DAbw50